

เอกสารประกอบการเรียนรู้
รายวิชา การโค้ชเพื่อการรู้คิด

Module 10

การโค้ชโดยใช้พลังคำถาม (Power questions)

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สาขาพหุวิทยาการ / สหวิทยาการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

บทนำ	1
10.1 แนวคิดของพลังคำถาม	5
10.2 ความสำคัญของพลังคำถาม	6
10.3 พลังคำถามเพื่อพัฒนาผู้เรียน	6
10.4 ระบบการใช้พลังคำถาม	29
10.5 กลยุทธ์การใช้พลังคำถาม	31
10.6 กลยุทธ์การตอบสนองคำตอบของผู้เรียน	32
บทสรุป	34
บรรณานุกรม	35

บทที่ 10

การโค้ชโดยใช้พลังคำถาม (Power questions)

บทนำ

การนำเสนอเนื้อหาสาระ เรื่อง **พลังคำถาม (power question)** มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของพลังคำถาม ความสำคัญของพลังคำถาม พลังคำถามชี้แนะการรู้คิด พลังคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ ระบบการใช้พลังคำถาม กลยุทธ์การใช้พลังคำถาม กลยุทธ์การตอบสนองคำตอบของผู้เรียน โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. พลังคำถาม (power questions) เป็น**คำถามกระตุ้นการคิด** และนำไปสู่**การเรียนรู้** เป็นคำถามที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ เป็นคำถามที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเป็นคำถามทั่วไป
2. พลังคำถามช่วย**พัฒนากระบวนการคิดขั้นสูง**และ**คุณลักษณะ**รักการเรียนรู้ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
3. พลังคำถาม เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการโค้ชเพื่อการรู้คิด เพราะเป็นวิธีการที่ใช้**กระตุ้นและพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน** โดยเฉพาะกระบวนการคิดขั้นสูง ตลอดจนคุณลักษณะต่างๆ
4. การใช้พลังคำถามที่มีประสิทธิภาพเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นระบบ โดยพลังคำถามจะมีการปรับให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน

5. การใช้พลังคำถาม มีกลยุทธ์ 5 ประการ ได้แก่ 1) วางแผนการใช้พลังคำถามล่วงหน้า 2) หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่ชี้นำคำตอบ (leading questions) 3) เว้นระยะเวลาให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบอย่างเหมาะสม 4) ไม่ย่ำคำถาม 5) ถามด้วยคำถามที่ชัดเจน (clear)

6. การตอบสนองต่อคำตอบของผู้เรียนภายหลังที่โค้ชได้ใช้พลังคำถาม ได้แก่ 1) ตกลงกับผู้เรียนว่าทุกคำตอบล้วนเป็นสิ่งที่มีความค่า 2) แสดงความสนใจต่อคำตอบของผู้เรียน 3) ชื่นชมคำตอบของผู้เรียน 4) ไม่ขัดจังหวะการตอบคำถามของผู้เรียน 5) ถ้าผู้เรียนไม่ตอบคำถาม ให้ตั้งคำถามใหม่ที่ง่ายกว่า

“ทำไม”

เป็นคำถามที่ดี ทำให้ผู้ถูกถาม คิดลึกซึ้ง
หยุดคิด ไตร่ตรอง ตรวจสอบว่ากำลังทำอะไรอยู่

“ทำไม”

ถ้าใช้ผิดที่ ผิดเวลา ผิดประเด็น
อาจสื่อว่ามีความไม่พอใจแฝงอยู่

10.1 แนวคิดของพลังคำถาม

การเป็นโค้ชที่ดีนั้นต้องถามให้มากกว่าการตอบต้องเข้าใจก่อนให้คำแนะนำ และที่สำคัญต้องสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันก่อนที่จะทำงานร่วมกัน **พลังคำถาม** เป็นคำถามกระตุ้นการคิด และนำไปสู่การเรียนรู้เป็นคำถามที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เป็นคำถามที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเป็นคำถามทั่วไป

พลังคำถามเป็นคำถามกระตุ้นความคิด เป็นคำถามแบบเปิดการตั้งใจฟัง เปิดโอกาสรับฟัง รอคอยการรับฟังอย่างจริงจัง เช่น นักเรียนคิดว่าคุณมีวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างไร **โสเครติส (Socrates)** ผู้เป็นเทพแห่งการตั้งคำถาม เขาใช้คำถามกระตุ้นต่อมความคิดของลูกศิษย์ ดึงความสนใจของลูกศิษย์ให้อยู่กับกระบวนการเรียนรู้ เช่น ถามว่าความดีคืออะไร สิ่งใดเรียกว่าดี เป็นต้น Harvard University นำวิธีการนี้มาใช้สอนนักศึกษาเพราะว่า ความเป็นเลิศของมนุษย์อยู่ที่การตั้งคำถามกับตนเองและผู้อื่น ชีวิตที่ไม่เคยตั้งคำถามเป็นชีวิตที่ขาดคุณค่า

การเรียนการสอนยุคใหม่จะต้องเริ่มด้วยคำถามแทนการพูดไปเรื่อยๆ การออกคำสั่ง หรือการกล่าวอ้างอวดรู้ของโค้ช คำถามที่ดีมีค่ามากกว่าคำพูดทั่วไป โค้ชควรปรับเปลี่ยนการใช้คำกล่าวที่ขาดพลังให้เป็น **พลังคำถาม** เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการรู้คิดของผู้เรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำกล่าวทั่วไป

- เธอต้องตั้งใจทำงานที่ครูสั่งให้มากกว่านี้

พลังคำถาม

- เธอทำงานชิ้นนี้สุดฝีมือแล้วหรือยัง

คำกล่าวทั่วไป

- ครูทนอารมณ์ฉุนเฉียวของเธอไม่ไหวแล้ว

พลังคำถาม

- เวลาที่เธอโมโห ฉุนเฉียว เธอคิดว่ามันกระทบความสัมพันธ์กับคนที่เธอสนิทมากที่สุดอย่างไร

10.2 ความสำคัญของพลังคำถาม

พลังคำถามมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการคิดของผู้เรียนหลายประการ โดยเฉพาะการคิดขั้นสูง ซึ่งพลังคำถามจะไปกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดต่างๆ ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ช่วยทำให้ค้นพบคำตอบที่ถูกต้องซึ่งเป็นคำตอบที่ได้ผ่านกระบวนการคิดใคร่ครวญตรวจสอบของผู้เรียนมาแล้วเป็นอย่างดี

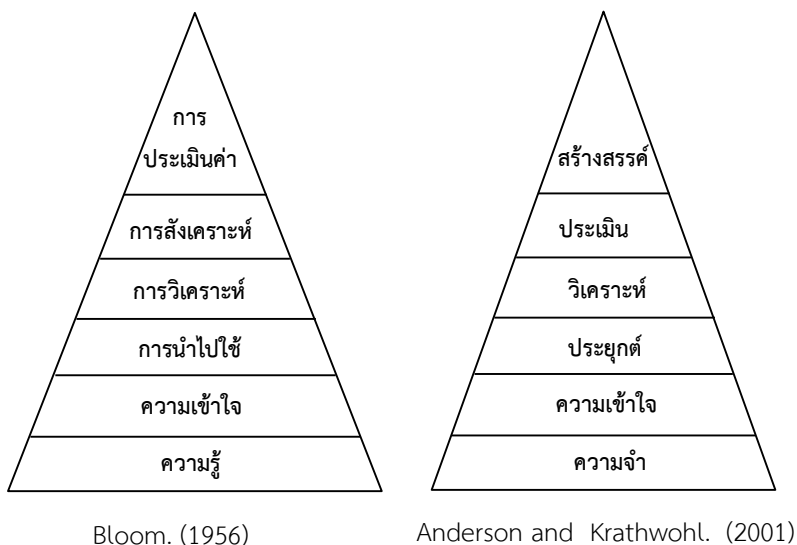
นอกจากนี้การใช้พลังคำถามยังช่วยทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะรักการเรียนรู้ หรือบุคคลแห่งการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนได้นำพลังคำถามจากโค้ชไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองจนกระทั่งได้คำตอบที่ถูกต้อง

10.3 พลังคำถามเพื่อพัฒนาผู้เรียน

พลังคำถาม (power questions) เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการโค้ชเพื่อการรู้คิด เพราะเป็นวิธีการที่ใช้กระตุ้นและพัฒนาระบบการคิดของผู้เรียน โดยเฉพาะกระบวนการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

ลักษณะของพลังคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนคิด โดยใช้คำกริยา (action verbs) ในการตั้งคำถามที่มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

การใช้พลังคำถามที่ดี ควรเป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในระดับต่างๆ ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ ซึ่ง Anderson and Krathwohl. (2001) ได้ปรับปรุงลำดับชั้นการรู้คิด (cognitive domain) ของ Bloom (1956) ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 10.1 ลำดับชั้นการรู้คิดของ Bloom กับ Anderson and Krathwohl

จากการปรับปรุงลำดับชั้นการรู้คิดดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดคำกริยา (action verb) ที่สอดคล้องกับลำดับชั้นการรู้คิด ซึ่งมีรากฐานมาจากคำกริยาที่ Bloom ได้คิดค้นไว้ ผู้เขียนได้สังเคราะห์รวมกันได้ดังต่อไปนี้ (Bloom. 1956, Anderson and Krathwohl. 2001)

ตาราง 10.1 คำกริยาที่ใช้ในการตั้งคำถามตามลำดับชั้นการรู้คิด

ระดับการคิด	คำกริยาที่ใช้ในการตั้งคำถาม
สร้างสรรค์	ออกแบบ เรียบเรียง สร้าง วางแผน ประมวล กำหนด ประดิษฐ์ ตั้งสมมติฐาน เปลี่ยน ทดแทน เขียน พัฒนา สรุปร่างอิง บูรณาการ ปรับปรุง จัดระบบ เตรียมการ ผลิต จัดเรียงใหม่ เรียบเรียงใหม่ แก้ไขให้ดีขึ้น เลือก

ตาราง 10.1 (ต่อ)

ระดับการคิด	คำกริยาที่ใช้ในการตั้งคำถาม
ประเมิน	ตัดสิน ตัดสินใจ ประเมิน เลือก ประเมิน ให้คะแนน ทำนาย เลือก ทดสอบ เรียงลำดับความสำคัญ พิจารณา ลงความเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ ตีชม โน้มน้าว ชักจูง วัต ปกป้อง ลงความเห็น
วิเคราะห์	วิเคราะห์ เปรียบเทียบ จัดประเภท อธิบายความแตกต่าง จัดกลุ่ม คัดแยก คำนวณ อนุมาน แนะนำ เลือก จำแนก แยกแยะ เชื่อมโยง บ่งชี้ สํารวจ ระบุความสัมพันธ์
ประยุกต์	แก้ปัญหา ประยุกต์ สาธิต แสดงตัวอย่าง ใช้ เปลี่ยน เลือก แสดง ทำให้สมบูรณ์ เตรียม สอน จัดการ ทดลอง
ความเข้าใจ	อธิบาย บรรยาย ตีความ ขยายความ สรุป ทำให้ชัดเจน อภิปราย แปล เทียบเคียง สรุป กล่าวอ้าง
ความจำ	ระบุ บอกชื่อ จับคู่ เลือก ระลึก ท่อง อ่าน บันทึก เขียน ทำสัญลักษณ์ ทำเครื่องหมาย บอกรายการ

ตัวอย่างพลังคำถามชี้แนะการรู้คิดที่เชื่อมโยงกับสาระสำคัญ

สาระสำคัญ เรื่อง สีเหล็ยมมูมฉาก มีตัวอย่างพลังคำถามดังนี้

- สีเหล็ยมมูมฉากมีลักษณะเฉพาะอย่างไร
- สีเหล็ยมมูมฉากเป็นสีเหล็ยมจัตุรัสหรือไม่ เพราะเหตุใด
- สีเหล็ยมจัตุรัสเป็นสีเหล็ยมมูมฉากหรือไม่ เพราะเหตุใด
- มีวิธีการคำนวณเส้นรอบรูปสีเหล็ยมมูมฉากได้อย่างไร
- ถ้านำรูปสีเหล็ยมมูมฉากมาวางต่อกันจะได้ผลลัพธ์เป็นรูปอะไร

- ถ้าต้องการหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก สามารถทำอย่างไรได้บ้าง
- ข้อมูลที่จำเป็นต่อการหาความยาวของเส้นรอบรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก มีอะไรบ้าง
- ข้อมูลที่จำเป็นต่อการหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมมุมฉากมีอะไรบ้าง
- การหาความยาวเส้นรอบรูป กับพื้นที่ของสี่เหลี่ยมมุมฉาก มีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- ถ้าทราบความยาวของด้านรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 1 ด้าน จะสามารถหาเส้นรอบรูปและพื้นที่ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ถ้าทราบความยาวของด้านรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า 1 ด้าน จะสามารถหาเส้นรอบรูปและพื้นที่ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ควรวางแผนการหาความยาวของเส้นรอบรูปและพื้นที่ของสี่เหลี่ยมมุมฉากที่กำหนดให้ได้อย่างไร
- มีวิธีการใหม่ๆ ในการหาความยาวของเส้นรอบรูป และพื้นที่ของสี่เหลี่ยมมุมฉากนี้หรือไม่
- มั่นใจหรือไม่ว่าคำตอบของความยาวเส้นรอบรูปและพื้นที่ที่คำนวณได้ มีความถูกต้อง และเพราะอะไร
- ให้ระบุสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่มีรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากประกอบ
- ถ้าแบ่งรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากออกเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีความเท่ากันทุกประการ จะได้รูปสามเหลี่ยมที่เท่ากันทุกประการกี่รูป
- สี่เหลี่ยมมุมฉากนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

นอกจากนี้การใช้พลังคำถามยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียน
ได้อีกด้วย โดยโค้ชใช้พลังคำถามแทนคากล่าวหรือคำถามแบบเดิม ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

ตาราง 10.2 ตัวอย่างการใช้พลังคำถามเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียน

คากล่าว / คำถาม แบบเดิม	พลังคำถาม
ทำได้หรือยัง	อธิบายขั้นตอนการทำได้อย่างไร
ทำให้ดีกว่านี้ได้มั๊ย	ทำดีที่สุดแล้วหรือยัง
เมื่อไหร่จะเสร็จ	พร้อมที่จะให้ชื่นชมผลงานเมื่อไร
ทำไมไม่ทำ	ทำไมได้ตรงไหน มีสิ่งใดให้ช่วยมั๊ย
ทำผิดอีกแล้ว	มั่นใจหรือไม่ว่าทำได้ถูกต้องแล้ว
ทำไมทำงานไม่เรียบร้อย	มีสิ่งใดที่จะแก้ไขให้เรียบร้อยอีกหรือไม่
ทำไมไม่ตั้งใจเรียน	วันนี้ตั้งใจเรียนดีที่สุดในแล้วหรือยัง
ทำไมส่งงานไม่ตรงเวลา	การส่งงานตรงเวลามีข้อดีอย่างไร
อย่าเห็นแก่ตัวให้มากนัก	การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมคืออะไร
ตั้งใจทำการบ้านให้มากกว่านี้	การตั้งใจทำการบ้านมีประโยชน์อย่างไร
เมื่อไหร่จะหยุดลอกการบ้าน	การทำการบ้านด้วยตนเองมีข้อดีอย่างไร
คิดให้มากกว่านี้ได้มั๊ย	มีวิธีการอื่นอีกหรือไม่
เจียบบๆ หน่อยได้มั๊ย	นักเรียนพร้อมจะเรียนรู้หรือยัง
ทำได้แค่นี้หรือ	ใช้ความพยายามในการทำแล้วหรือยัง
มีเหตุผลหน่อยได้มั๊ย	เหตุผลของนักเรียนคืออะไร
ทำไมถึงทำแบบนี้	เหตุผลที่ตัดสินใจแบบนี้คืออะไร
เมื่อไหร่จะเริ่มลงมือเสียที	พร้อมที่จะเรียนรู้แล้วหรือยัง
ไปลอกใครมา	ทำงานนี้โดยใช้กระบวนการอย่างไร
หัดมีความรับผิดชอบเสียบ้าง	ความรับผิดชอบมีประโยชน์อย่างไร

นอกจากนี้โค้ชยังสามารถใช้พลังคำถามในลักษณะต่างๆ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของผู้เรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. พลังคำถามเสริมสร้างการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของตนเอง

- แน่ใจในคำตอบของตนเองหรือยัง
- มั่นใจในคำตอบของตนเองแล้วหรือยัง
- มั่นใจได้อย่างไรว่าคำตอบที่คิดได้มีความถูกต้อง
- ต้องการทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้งหรือไม่
- คิดว่าผลงานของนักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับใด
- คิดว่ามีสิ่งใดที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ครั้งนี้
- คาดว่าคำตอบของตนเองมีความสมเหตุสมผลหรือไม่
- คิดว่าคำตอบของตนเองน่าจะถูกต้องหรือไม่เพราะอะไร
- คิดว่าตนเองมีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในการเรียนรู้ครั้งต่อไป
- ลองทบทวนตรวจสอบคำตอบของตนเองอีกครั้งจะดีกว่าหรือไม่

2. พลังคำถามเสริมสร้างการอธิบายขยายรายละเอียด

- รายละเอียดเป็นอย่างไร
- เรื่องนี้มีรายละเอียดเป็นอย่างไร
- มีรายละเอียดเพิ่มเติมอีกหรือไม่
- น่าสนใจมาก...เรื่องราวเป็นมาอย่างไร
- ช่วยอธิบายให้มากขึ้นกว่านี้อีกได้หรือไม่
- พอจะเล่ารายละเอียดเพิ่มเติมอีกได้หรือไม่
- น่าสนใจมาก...ช่วยอธิบายขยายรายละเอียดอีกนิด
- มีรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อีกหรือไม่
- รายละเอียดของเรื่องนี้เป็นอย่างไร ช่วยอธิบายเพิ่มเติมอีก

3. พลังคำถามเสริมสร้างการแสดงทัศนคติ

- คิดอย่างไรกับเรื่องนี้
- คิดอย่างไรกับปัญหานี้
- เห็นด้วยกับเรื่องนี้หรือไม่
- คิดอย่างไรกับเหตุการณ์นี้
- รู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์นี้
- รู้สึกอย่างไรกับผลงานชิ้นนี้
- มีแนวคิดอย่างไรในประเด็นนี้
- มีมุมมองต่อเหตุการณ์นี้อย่างไร
- มีความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร
- คิดอย่างไรกับวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการนี้
- มีทรรศนะอย่างไรเกี่ยวกับประเด็นที่กล่าวมา
- มีมุมมองต่อปัญหานี้และแนวทางการแก้ไขอย่างไร

4. พลังคำถามเสริมสร้างการสรุปแนวคิด

- แนวความคิดโดยรวมคืออะไร
- สรุปแนวคิดของกลุ่มได้ว่าอย่างไร
- นวัตกรรมชิ้นนี้มีแนวคิดว่าอย่างไร
- สิ่งที่จะทำมีแนวคิดพื้นฐานอย่างไร
- สรุปเป็นแนวคิดที่แท้จริงได้อย่างไร
- สิ่งที่กล่าวมามีแนวคิดสำคัญอย่างไร
- มีแนวคิดอย่างไรกับการทำงานชิ้นนี้
- แนวคิดในการทำงานชิ้นนี้เป็นอย่างไร
- แนวคิดที่สนับสนุนการแก้ปัญหานี้คืออะไร
- ประเด็นสำคัญของส่วนนี้มีแนวคิดว่าอย่างไร
- แนวความคิดหลักที่แท้จริงของเรื่องนี้คืออะไร
- คิดว่าแนวคิดสำคัญของเรื่องนี้อยู่ที่ประเด็นใด

5. พลังคำถามเสริมสร้างการสรุปความรู้ด้วยตนเอง

- เรื่องนี้สรุปได้อย่างไร
- สิ่งที่ได้เรียนรู้วันนี้คืออะไร
- นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าอะไร
- หัวใจสำคัญของเรื่องนี่คืออะไร
- ใจความสำคัญของสิ่งนี้คืออะไร
- สาระสำคัญของเรื่องนี้สรุปได้อย่างไร
- ได้รับความรู้อะไรจากการทำกิจกรรมนี้
- ประเด็นสำคัญของส่วนนี้มีใจความว่าอย่างไร
- Concept ของเนื้อหาที่กล่าวมานั้นสรุปได้อย่างไร
- ได้รับความรู้อะไรจากการทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครั้งนี้

6. พลังคำถามเสริมสร้างการให้เหตุผลสนับสนุนการคิดและตัดสินใจ

- ชอบสิ่งนี้เพราะอะไร
- ที่คิดแบบนี้มีเหตุผลอะไร
- เลือกทำแบบนี้เพราะอะไร
- มีเหตุผลในใจแข็งแรงอย่างไร
- ตัดสินใจแบบนี้เพราะอะไร
- ให้เหตุผลสนับสนุนได้หรือไม่
- เพราะอะไรจึงเลือกแนวทางนี้
- เห็นด้วยกับเรื่องนี้เพราะอะไร
- เหตุผลที่ตัดสินใจแบบนี้คืออะไร
- เหตุผลที่ตัดสินใจแบบนี้คืออะไร
- ไม่เห็นด้วยกับเรื่องนี้เพราะอะไร
- เหตุผลที่ทำให้ใช้วิธีการนี้คืออะไร
- ใช้วิธีการที่แตกต่างออกไปเพราะอะไร
- เหตุผลที่ไม่เลือกใช้วิธีการที่เหมือนคนอื่นๆ คืออะไร

7. พลังคำถามเสริมสร้างการแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

- มีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้อย่างไร
- มีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมนี้อย่างไร
- มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับผลงานในวันนี้
- มีความคิดเห็นที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไร
- มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับเรื่องนี้
- มีความคิดเห็นว่าจะอะไรคือจุดดีและจุดด้อยของเรื่องนี้
- มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับกิจกรรมการทดลองในวันนี้
- มีความคิดเห็นต่อกระบวนการแก้ปัญหาของเพื่อนอย่างไร
- มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน
- มีความคิดเห็นอย่างไรกับพฤติกรรมการใช้ Smart Phone ของวัยรุ่น

8. พลังคำถามเสริมสร้างการให้เหตุผลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

- เราควรประหยัดเพราะเหตุใด
- เหตุผลที่ต้องออกกำลังกายคืออะไร
- ต้นไม้มีประโยชน์ต่อมนุษย์เพราะอะไร
- ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายเพราะเหตุใด
- เพราะเหตุใดเราจึงต้องดูแลรักษาสุขภาพ
- สารเสพติดมีโทษต่อร่างกายเพราะเหตุใด
- การสังเกตทำให้เกิดความรู้ได้เพราะเหตุใด
- ทุกคนต้องประกอบอาชีพสุจริตเพราะอะไร
- เพราะเหตุใดพืชจึงเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่ง
- สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะเหตุใด
- จำนวนคู่บวกด้วยจำนวนคู่จะได้จำนวนคู่เสมอเพราะอะไร
- การสื่อสารภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากในปัจจุบันเพราะอะไร
- เพราะเหตุใดการอ่านออกเขียนได้จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต
- เพราะเหตุใดสถานการณ์ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมจึงมีความรุนแรงมากขึ้น

9. พลังคำถามเสริมสร้างการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา

- ปัญหาที่เกิดขึ้นควรแก้ไขโดยวิธีการใด
- มีวิธีการแก้ปัญหานี้ได้อย่างไรบ้าง
- ควรแก้ปัญหานี้อย่างไร
- ปัญหานี้สามารถแก้ไขได้หรือไม่
- วิธีการแก้ปัญหานี้ดีที่สุดแล้วหรือยัง
- ยังมีวิธีการแก้ปัญหาวีธีการอื่นอีกหรือไม่
- วิธีการแก้ปัญหานั้นเหมาะสมกับบริบทนี้ควรเป็นอย่างไร
- วิธีการแก้ปัญหานี้มีวิธีการเดียวหรือไม่
- วิธีการที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหานี้มีกี่วิธี
- การแก้ปัญหานั้นทำนองเดียวกันนี้ควรดำเนินการอย่างไร
- จะมีวิธีการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

10. พลังคำถามเสริมสร้างการทำนายปรากฏการณ์บางอย่าง

- จะเกิดอะไรขึ้นถ้ามีสิ่งนั้น
- จะเกิดอะไรขึ้นถ้าไม่มีสิ่งนี้
- น่าจะเกิดอะไรขึ้นนับจากนี้
- หากขาดสิ่งนี้จะเป็นอย่างไร
- ถ้ามีสิ่งนั้นแล้ว อาจเกิดอะไรขึ้นตามมา
- ถ้าไม่มีสิ่งนี้แล้ว อาจเกิดอะไรขึ้นตามมา
- สิ่งที่น่าจะเกิดขึ้นหลังจากนี้คืออะไร
- อนาคตจะเป็นอย่างไรถ้าหากยังเป็นแบบนี้
- นักเรียนคิดว่าเกิดอะไรขึ้นกับเหตุการณ์นี้
- ถ้าสิ่งนี้เกิดขึ้นนักเรียนคิดว่าเกิดอะไรต่อไป
- ถ้าในปีนี้ฝนตกชุก คิดว่าฤดูหนาวปีนี้จะเป็นอย่างไร
- ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นซึ่งเป็นผลจากเหตุการณ์นี้คืออะไร
- ถ้าฉีดยาฆ่าแมลงลงในแหล่งน้ำ คิดว่าเกิดอะไรขึ้นตามมา

11. พลังคำถามเสริมสร้างการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

- ค้นเพิ่มอีกนิดติ่มัย
- แหล่งความรู้อยู่ที่ไหน
- หาความรู้เพิ่มเติมได้จากที่ใด
- สิ่งที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมคืออะไร
- ควรศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในประเด็นใด
- แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอีกจะดีกว่าหรือไม่
- มั่นใจหรือไม่ว่าข้อมูลที่นำเสนอมานี้เพียงพอแล้ว
- ประเด็นที่น่าจะต้องศึกษาเพิ่มเติมน่าจะเป็นประเด็นใด
- หากต้องการความรู้เพิ่มเติมในประเด็นนี้ควรทำอย่างไร
- ช่วยค้นคว้าเพิ่มเติมให้ครอบคลุมประเด็นมากขึ้นได้หรือไม่
- ถ้าหากได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองแล้วจะเข้าใจมากขึ้นอย่างไร

12. พลังคำถามเสริมสร้างการทบทวนความคิดของตนเอง

- แน่ใจนะ
- คิดดีแล้วนะ
- มั่นใจแน่นะ
- มั่นใจมากเพียงใด
- คิดดีที่สุดแล้วใช่ไหม
- คิดรอบคอบดีแล้วใช่ไหม
- ความคิดตกตะกอนแล้วหรือยัง
- จะทบทวนความคิดอีกครั้งดีมั๊ย
- ตรวจสอบความคิดดีแล้วหรือยัง
- คิดไตร่ตรองรอบด้านแล้วใช่ไหม
- แน่ใจในความคิดของตนเองแล้วหรือยัง
- มั่นใจหรือไม่ว่าสิ่งที่คิดจะนำไปปฏิบัติได้จริง
- ลองทบทวนความคิดของตนเองอีกครั้งได้หรือไม่

13. พลังคำถามเสริมสร้างการกำหนดเป้าหมายของตนเอง

- วันนี้ต้องการเรียนรู้เรื่องใด
- มีความรู้อะไรที่ต้องการคำตอบ
- ต้องการให้ภารกิจเสร็จสิ้นเมื่อใด
- มีทักษะอะไรที่ต้องการทำให้ดีขึ้น
- คาดหวังอะไรจากการเรียนรู้วันนี้
- เป้าหมายของการเรียนรู้ครั้งนี้คืออะไร
- สิ่งที่ต้องการประสบความสำเร็จคืออะไร
- ผลงานจะออกมาดีและมีคุณภาพอย่างไร
- สิ่งที่ต้องการประสบความสำเร็จวันนี้คืออะไร
- พัฒนาการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในครั้งต่อไปคืออะไร
- เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการทำงานชิ้นนี้เป็นอย่างไร

14. พลังคำถามเสริมสร้างการวางแผนพัฒนาตนเอง

- วางแผนพัฒนาตนเองอย่างไรดี
- มีแผนการพัฒนาตนเองอย่างไร
- ควรวางแผนการพัฒนาทักษะนี้อย่างไรดี
- ขั้นตอนการพัฒนาทักษะนี้ควรเป็นอย่างไร
- จะวางแผนอย่างไรให้มีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น
- ควรวางแผนพัฒนาตนเองให้ชัดเจนก่อนดีมั๊ย
- วางแผนพัฒนาตนเองมาเป็นอย่างดีแล้วใช่หรือไม่
- ควรวางแผนพัฒนาตนเองอย่างไรให้บรรลุเป้าหมาย
- การพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมาย ควรวางแผนอย่างไร
- ทำอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาตนเองครั้งนี้
- หากต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องนี้ จะวางแผนอย่างไร
- ถ้าจะพัฒนาทักษะนี้ให้ดีขึ้น ควรวางแผนการพัฒนาอย่างไร
- กระบวนการพัฒนาตนเองควรเริ่มจากอะไร และทำอย่างไรต่อไป

15. พลังคำถามเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

- มั่นใจนะ
- ไม่ยากเกินไปใช่ไหม
- คิดว่าตนเองมีความเก่งในเรื่องใด
- สัญญาได้หรือไม่ว่าจะทำให้ดีที่สุด
- เชื่อมั้ยว่าเราสามารถทำเรื่องนี้ได้
- ทุกคนสามารถพัฒนาได้ใช่หรือไม่
- เชื่อหรือไม่ว่าตนเองจะทำได้สำเร็จ
- สิ่งที่ยากกว่านี้ก็เคยทำมาแล้วใช่หรือไม่
- ไม่มีอะไรยากเกินความพยายามจริงมั้ย
- ถึงแม้จะผิดพลาดเราก็สามารถแก้ไขได้ใช่หรือไม่
- เชื่อหรือไม่ว่า คนเราทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

16. พลังคำถามเสริมสร้างความรับผิดชอบและพยายาม

- ได้ใช้ความพยายามอย่างไร
- ใช้ความพยายามเต็มที่แล้วหรือยัง
- ขั้นตอนใดที่ต้องใช้ความพยายามมากที่สุด
- คิดว่าน่าจะใช้ความพยายามมากกว่านี้มั้ย
- ความรับผิดชอบส่งผลต่อการทำงานอย่างไร
- ได้ใช้ความรับผิดชอบในการทำงานชิ้นนี้อย่างไร
- ควรแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์นี้อย่างไร
- มีความรับผิดชอบและพยายามมากพอแล้วหรือยัง
- ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเต็มความสามารถแล้วหรือยัง
- สิ่งที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมากในงานชิ้นนี้คืออะไร
- ความพยายามส่งผลต่อการทำงานในระยะยาวอย่างไร
- สิ่งที่ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงานนี้สำเร็จคืออะไร
- ได้แสดงความรับผิดชอบต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมายอย่างไร

17. พลังคำถามเสริมสร้างการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

- แก้ปัญหานี้อย่างไรดี
- ปัญหานี้ควรแก้ไขอย่างไรดี
- มีวิธีการแก้ปัญหานี้อย่างไรดี
- วิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดควรเป็นอย่างไร
- ปัญหานี้ควรแก้ไขอย่างไรให้ได้ผลอย่างยั่งยืน
- ทางออกที่ดีที่สุดของปัญหานี้ควรเป็นอย่างไร
- จะแก้ปัญหานี้และไม่เกิดความขัดแย้งได้อย่างไร
- ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร
- จะแก้ปัญหานี้แล้วเกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายได้อย่างไร
- ทางออกของปัญหานี้มีกี่วิธี วิธีใต้น่าจะดีที่สุด เพราะอะไร
- ควรแก้ปัญหานี้อย่างไรจึงจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ปัจจัยสนับสนุนให้การแก้ปัญหานี้ให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร

18. พลังคำถามเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

- ความซื่อสัตย์สุจริตมีคุณค่าต่อเราอย่างไร
- ความซื่อสัตย์สุจริตสร้างสรรค์สังคมได้อย่างไร
- ความซื่อสัตย์สุจริตทำให้งานมีคุณภาพได้อย่างไร
- ความซื่อสัตย์สุจริตทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างไร
- ความซื่อสัตย์สุจริตทำให้ประเทศเข้มแข็งได้อย่างไร
- ความซื่อสัตย์สุจริตทำให้ชีวิตเราเจริญก้าวหน้าอย่างไร
- ถ้าขาดความซื่อสัตย์สุจริตแล้วจะส่งผลกระทบยาวอย่างไร
- มีแนวทางการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตของตนเองอย่างไร
- ความซื่อสัตย์สุจริตช่วยทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาได้อย่างไร
- ถ้าทุกคนในสังคมมีความซื่อสัตย์สุจริตจะส่งผลทำให้เกิดสิ่งใด
- ความซื่อสัตย์สุจริตมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติอย่างไร
- ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติอย่างไร

19. พลังคำถามเสริมสร้างการใฝ่เรียนรู้

- อยากเรียนรู้สิ่งใด
- สิ่งที่ยังไม่รู้คืออะไร
- แหล่งข้อมูลอยู่ที่ไหนบ้าง
- ต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องใด
- การใฝ่เรียนรู้มีประโยชน์อย่างไร
- มีวิธีการเข้าถึงความรู้นี้ได้อย่างไร
- เราต้องเรียนรู้ตลอดเวลาเพราะอะไร
- เราสามารถเรียนรู้ตลอดเวลาได้อย่างไร
- ควรใช้เครื่องมืออะไรในการแสวงหาความรู้
- คนที่ใฝ่เรียนรู้จะประสบความสำเร็จอย่างไร
- ความใฝ่เรียนรู้ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาอย่างไร
- การพัฒนาใดๆ จะต้องอาศัยความรู้เพราะเหตุใด

20. พลังคำถามเสริมสร้างการคิดเป็นระบบ

- การทำงานชิ้นนี้มีขั้นตอนอย่างไร
- กระบวนการแก้ปัญหาควรเป็นอย่างไร
- ผลงานชิ้นนี้มีกระบวนการทำงานอย่างไร
- จะเริ่มต้นงานชิ้นนี้อย่างเป็นระบบได้อย่างไร
- ขั้นตอนที่กำหนดไว้มีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร
- การทำงานอย่างเป็นระบบมีความสำคัญอย่างไร
- ระบบการทำงานชิ้นนี้ให้มีคุณภาพควรเป็นอย่างไร
- ระบบการทำงานของเรามีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร
- ระบบการทำงานชิ้นนี้ควรปรับปรุงและพัฒนาอย่างไร
- เราควรกำหนดขั้นตอนการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างไร
- ขั้นตอนหลักและขั้นตอนย่อยของการทำงานนี้เป็นอย่างไร
- ขั้นตอนการทำงานชิ้นนี้แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

21. พลังคำถามเสริมสร้างความพอเพียง

- ชีวิตที่พอเพียงคืออะไร
- การใช้ชีวิตแบบพอเพียงควรเป็นอย่างไร
- ความพอเพียงมีความสำคัญต่อเราอย่างไร
- มีแนวทางการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงอย่างไร
- เพราะเหตุใดชีวิตเราจึงต้องมีความพอเพียง
- หากชีวิตมีความพอเพียงแล้วจะส่งผลอย่างไร
- ความไม่พอเพียงส่งผลกระทบต่อระยะยาวอย่างไร
- การกระทำใดๆ หากมีความพอดี จะส่งผลอย่างไร
- ความพอเพียงทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร
- ความพอเพียงสามารถปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- การกระทำใดๆ หากมากหรือน้อยเกินไปจะส่งผลอย่างไร
- ความพอเพียงทำให้เกิดความประหยัดและประโยชน์อย่างไร

22. พลังคำถามเสริมสร้างการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

- อยากเปลี่ยนแปลงมั้ย
- มีอะไรใหม่ๆ หรือไม่
- สิ่งใหม่ๆ น่าจะเป็นอย่างไร
- มีวิธีการที่ดีกว่าเดิมอย่างไร
- เริ่มเปลี่ยนวิธีการเดิมๆ หรือยัง
- ความแตกต่างที่ดีขึ้นคืออะไร
- จะเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นอย่างไรดี
- สิ่งใหม่ๆ ที่อยากให้เกิดขึ้นคืออะไร
- ถ้าไม่ทำแบบเดิม จะทำแบบใหม่อย่างไร
- เป้าหรือยังที่ต้องทำแบบเดิมๆ อยู่อย่างนี้
- ต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่าหรือยัง
- ถ้าหากไม่ทำแบบนี้ ยังมีวิธีการอื่นอีกหรือไม่

23. พลังคำถามเสริมสร้างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- เทคโนโลยีสารสนเทศมีประโยชน์อย่างไร
- คนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างถูกต้องเป็นอย่างไร
- มีวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้อย่างไร
- หากใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างถูกวิธีจะเกิดผลอย่างไร
- มีวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยการทำงานนี้อย่างไร
- หากใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ผิดจะเกิดผลอย่างไร
- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้มีวิธีการอย่างไร
- มีวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร
- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ควรทำอย่างไร
- การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างไร
- เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้การเรียนรู้สิ่งต่างๆ รวดเร็วขึ้นอย่างไร
- ปัจจัยที่ทำให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเกิดประโยชน์สูงสุดคืออะไร

24. พลังคำถามเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ทราบหรือไม่ว่าเพื่อนๆ คิดอย่างไร
- เพื่อนๆ เห็นด้วยกับเราหรือไม่อย่างไร
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนแล้วหรือยัง
- มั่นใจหรือไม่ว่าเพื่อนๆ จะคิดเหมือนเรา
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนแล้วเป็นอย่างไร
- เพื่อนๆ มีประสบการณ์เหมือนกับเราหรือไม่
- ความเห็นของเราเป็นตัวแทนของกลุ่มหรือยัง
- พร้อมทั้งจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนๆ หรือยัง
- เพื่อนๆ มีวิธีการเหมือนหรือแตกต่างจากเราอย่างไร
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เกิดนวัตกรรมได้อย่างไร
- ประสบการณ์ที่น่าเรียนรู้และแบ่งปันกับเพื่อนคืออะไร
- มีสิ่งใดที่ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอีกหรือไม่

25. พลังคำถามเสริมสร้างนิสัยรักการทำงาน

- มีวิธีการทำงานนี้ให้ดีที่สุดอย่างไร
- การทำงานทำให้เกิดการพัฒนาอย่างไร
- การตั้งใจทำงานส่งผลดีต่องานนั้นอย่างไร
- การทำงานไม่ให้คั่งค้างมีประโยชน์อย่างไร
- ตั้งใจทำงานนี้เต็มความสามารถแล้วหรือยัง
- การทำงานช่วยทำให้เรามีคุณค่าเพราะอะไร
- การทำงานให้เสร็จไปวันๆ เป็นสิ่งที่ไม่ดีอย่างไร
- ความเอาใจใส่ในงาน จะทำให้งานนั้นมีคุณภาพอย่างไร
- การให้ความสำคัญกับคุณภาพ ทำให้เกิดผลต่องานอย่างไร
- ความรักในการทำงานส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าอย่างไร
- ความเกียจคร้านในการทำงานส่งผลกระทบระยะยาวอย่างไร
- ความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงานช่วยทำให้งานนั้นเป็นอย่างไร

26. พลังคำถามเสริมสร้างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

- เราจะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างไร
- มีวิธีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสียไปอย่างไร
- มีการวางแผนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร
- ทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างไร
- หากไม่มีทรัพยากรธรรมชาติจะส่งผลกระทบอย่างไร
- มีวิธีการเพิ่มทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ อย่างไร
- จะดีอย่างไรหากทุกคนช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสามารถทำได้ทุกวันอย่างไร
- มีวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชีวิตประจำวันอย่างไร
- มีข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของตนเองอย่างไร
- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำได้ง่ายๆ อย่างไร
- แนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นอย่างไร

27. พลังคำถามเสริมสร้างจิตอาสาและจิตสาธารณะ

- วันนี้มีจิตอาสาและจิตสาธารณะแล้วหรือยัง
- เข้าใจคำว่าจิตอาสาและจิตสาธารณะว่าอย่างไร
- เราควรมีจิตอาสาและจิตสาธารณะเพราะเหตุใด
- การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะทำได้ง่ายโดยวิธีการใด
- การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายอย่างไร
- หากคนในสังคมมีจิตอาสาและจิตสาธารณะจะส่งผลดีอย่างไร
- การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะทำให้สังคมน่าอยู่เพราะเหตุใด
- หากคนในสังคมขาดจิตอาสาและจิตสาธารณะจะส่งผลอย่างไร
- คิดอย่างไรกับคำว่า “ชุมชนน่าอยู่ด้วยจิตอาสาและจิตสาธารณะ”
- เราสามารถแสดงพฤติกรรมจิตอาสาและจิตสาธารณะได้โดยวิธีการใด
- การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะทำให้ตนเองเป็นที่รักของคนอื่นอย่างไร
- เป็นไปได้หรือไม่ที่เราจะแสดงพฤติกรรมจิตอาสาและจิตสาธารณะทุกวัน

28. พลังคำถามเสริมสร้างการมีวินัยในตนเอง

- คาดว่าจะประสบความสำเร็จเมื่อใด
- ต้องการมีความรู้ความสามารถด้านใด
- ต้องการพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายอะไร
- วางแผนตนเองเพื่อไปสู่ความสำเร็จอย่างไร
- มีวิธีการควบคุมตนเองไปสู่เป้าหมายอย่างไร
- วางแผนป้องกันปัญหาและอุปสรรคไว้อย่างไร
- คาดว่าจะประสบปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง
- มีวิธีการกำกับตนเองให้เป็นไปตามแผนอย่างไร
- มีตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ความสำเร็จในเรื่องนี้อย่างไร
- ต้องทำสิ่งใดบ้างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
- มีวิธีการตรวจสอบประสิทธิภาพการทำงานนี้อย่างไร
- ขณะนี้การทำงานของเราเป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่

29. พลังคำถามเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต

- ชีวิตที่ดีควรเป็นอย่างไร
- มีวิธีการปฏิเสธสารเสพติดอย่างไร
- การควบคุมอารมณ์ที่ดีควรทำอย่างไร
- คุณค่าที่แท้จริงของบุคคลดูได้จากอะไร
- การดูแลสุขภาพให้แข็งแรงทำได้อย่างไร
- ความอดทนเป็นปัจจัยของความสำเร็จอย่างไร
- การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นมีวิธีการอย่างไร
- การรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นมีวิธีการอย่างไร
- การมีสติปัญญาช่วยทำให้ชีวิตมีคุณภาพดีขึ้นได้อย่างไร
- ความขยันหมั่นเพียรทำให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างไร
- ความประหยัดและรู้จักใช้ในวันนี้นำให้นาคตเป็นอย่างไร
- การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลาช่วยทำให้ชีวิตเป็นอย่างไร

30. พลังคำถามเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen)

- เริ่มเลยดีมั้ย
- ถ้าเราไม่เริ่ม แล้วใครจะเริ่ม
- เราจะทำประโยชน์อะไรให้กับชุมชนได้บ้าง
- ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชนและสังคมของเรากันดีมั้ย
- หาอะไรทำที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของเรากันดีมั้ย
- เราจะริเริ่มกิจกรรมดีๆ ให้กับชุมชนและสังคมได้อย่างไร
- คิดว่าตนเองทำประโยชน์อะไรให้กับชุมชนหรือสังคมได้บ้าง
- หนึ่งสมองและสองมือของเราช่วยชุมชนและสังคมได้อย่างไร
- คิดอย่างไรถ้าหากเราได้ริเริ่มสิ่งดีๆ ให้กับชุมชนและสังคมของเรา
- ความคิดสร้างสรรค์ของเราจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างไร
- ความรู้ความสามารถของเราจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างไร

ตัวอย่างพลังคำถามดังกล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างพลังคำถามที่ผู้เขียนมักใช้กับผู้เรียนอยู่บ่อยครั้งซึ่งผลการใช้พลังคำถามทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งยังสามารถปรับประยุกต์ใช้คำถามกับบริบทต่างๆ ของการโค้ชได้อย่างหลากหลาย

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าคำถาม เป็นเครื่องมือสำคัญของการโค้ช ในฐานะที่เป็นตัวกระตุ้น ชี้นำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงพัฒนาการการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรเรียนรู้และนำมาใช้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การใช้พลังคำถามเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่โค้ชจะต้องมีการตั้งคำถามที่มีประสิทธิภาพจะช่วยกระตุ้นการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

Cognitive Questioning กับการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาที่ต้นตอ (Root Cause Analysis)

การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาที่ต้นตอ คือ กระบวนการพิจารณาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เข้าใจวงจรของการเกิดปัญหาอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ต้นตอ

เป้าหมายหนึ่งของการโค้ชเพื่อการรู้คิด คือ การตั้งคำถามให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยในปัญหา และคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงให้เห็นระบบของปัญหา โดยโค้ชทำหน้าที่ตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิด โดยไม่มีการให้คำตอบที่ถูกต้อง คำถามต่างๆ ของโค้ชจะช่วยกำหนดประเด็นและวิธีการคิดของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาการรู้คิดได้เป็นอย่างดี

การตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาที่ต้นตออาจใช้กระบวนการแก้ปัญหาเป็นกรอบในการตั้งคำถาม เวลาถามต้องถามไปที่ละขั้นตอน จะถามข้ามขั้นตอนไม่ได้ เช่น กระบวนการแก้ปัญหา ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ขั้นที่ 3 การกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา

การตั้งคำถามจะถามไปที่ละขั้น แต่ละขั้นอาจมีเพียงคำถามเดียวหรือหลายคำถาม ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนว่าจะบรรลุผลในแต่ละขั้นแล้วหรือไม่ ซึ่งโค้ชจะต้องมีความสามารถในการตั้งคำถาม และใจเย็นไม่บอกคำตอบแก่ผู้เรียน ดังตัวอย่างกรณีศึกษา การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาที่ต้นตอ ต่อไปนี้

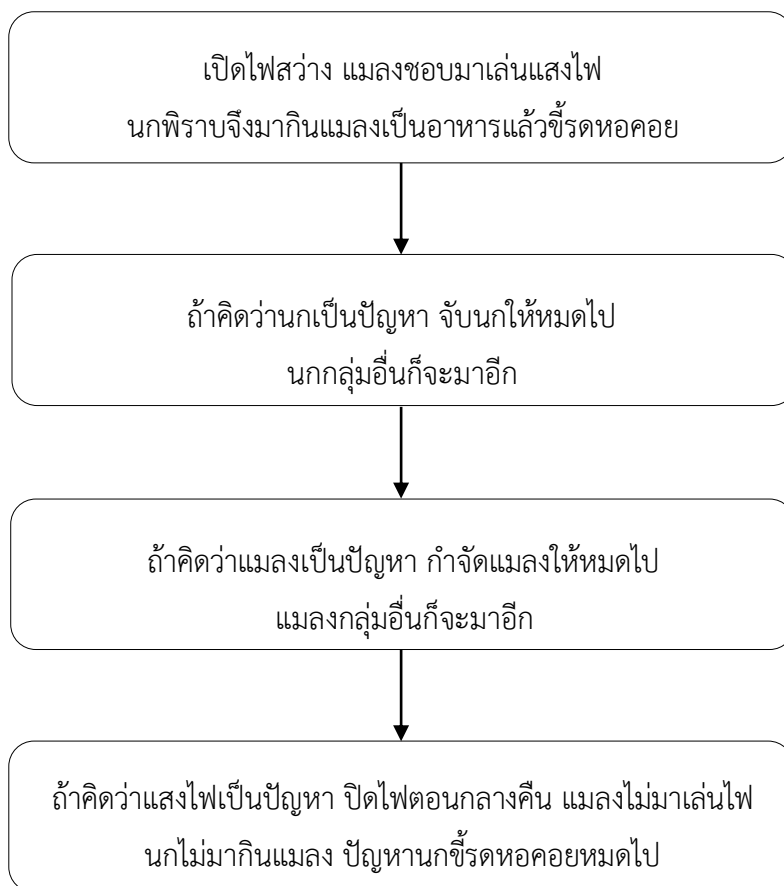

หอคอยบรรหารที่สุพรรณบุรี มีความสวยงามมากกลางวันจะมีผู้มาเยี่ยมชมกลางคืนมีไฟาสดส่องสวยงาม นักพิราบชอบมาอาศัยอยู่และสร้างปัญหา ขี้รดหอคอยพนักงานต้องใช้อุปกรณ์และน้ำยาทำความสะอาด ซึ่งใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ถ้าท่านเป็นผู้ดูแลหอคอย ท่านจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

คิดว่าอะไรคือต้นตอของปัญหา คิดว่ารากเหง้าของปัญหานี้คืออะไรที่จะทำ
ให้ปัญหาหมดไป

1. นก
2. แมลง
3. แสงไฟ

การตั้งคำถามกระตุ้นการคิดของผู้เรียน ควรระดมความคิดของผู้เรียน
ให้นำไปสู่การค้นพบคำตอบ ดังนี้

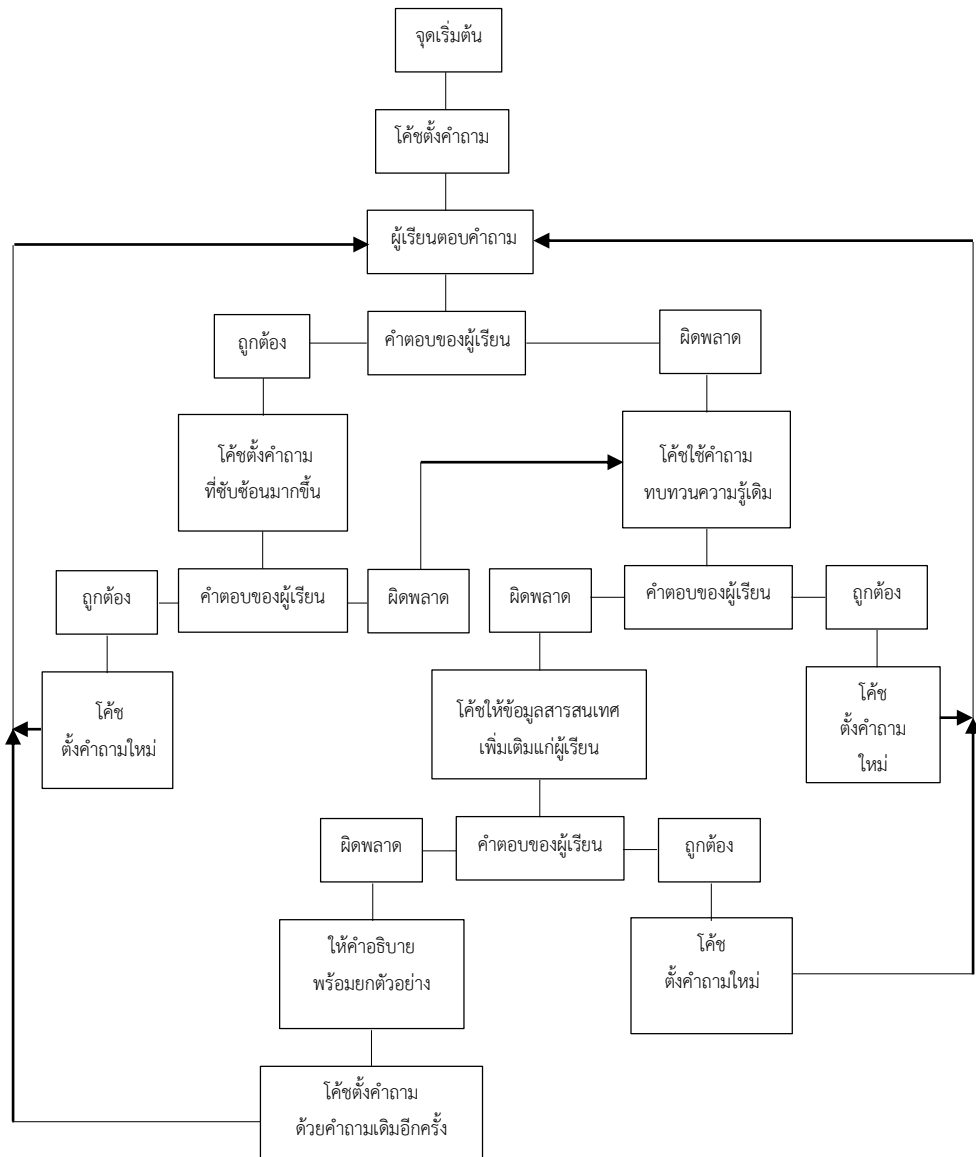

10.4 ระบบการใช้พลังคำถาม

การใช้พลังคำถามเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับกระตุ้นการคิดของผู้เรียน คำถามที่กระตุ้นการคิด (thinking questions) เป็นหัวใจที่สำคัญของการโค้ช เพราะการโค้ชที่ดีจะต้องใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การโค้ชที่ดีเป็นมากกว่าการให้คำตอบที่ถูกต้อง หากแต่อยู่ที่การดึงศักยภาพของผู้เรียน ออกมาแล้วให้เขาพัฒนาด้วยตัวของเขาเองเต็มตามศักยภาพ

การใช้พลังคำถามที่กระตุ้นการรู้คิด มีความเป็นระบบที่สะท้อนให้เห็นถึง ขั้นตอนและกระบวนการตั้งคำถามผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์ของการถาม และการตอบสนองต่อคำตอบของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นคำตอบที่ถูกต้องหรือผิดพลาดซึ่งคำถามที่ชี้แนะการรู้คิดของผู้เรียนมีหลายลักษณะ เช่น คำถามที่กระตุ้นความจำ คำถามที่ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์ คำถามที่ให้ผู้เรียน ใช้มุมมองที่หลากหลาย เป็นต้น

ระบบการใช้พลังคำถามที่ชี้แนะการรู้คิด เริ่มตั้งแต่การที่โค้ชตั้งคำถามผู้เรียน แล้วตรวจสอบว่าสิ่งที่ผู้เรียนตอบนั้นถูกต้องหรือไม่ หากถูกต้องก็จะถามด้วยคำถามที่ซับซ้อนมากขึ้น คือ เป็นคำถามที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ เพื่อที่จะตอบคำถามของโค้ช สำหรับในกรณีที่ผู้เรียนตอบผิดพลาด โค้ชจะไม่เฉลยคำตอบทันที แต่จะใช้วิธีการตั้งพลังคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้เดิมเพื่อที่จะนำมาตอบคำถาม ถ้าตอบได้ถูกต้องก็จะนำไปสู่คำถามใหม่ถัดไป แต่ถ้าหากยังตอบผิดพลาดอยู่ โค้ชจะให้ข้อมูลสารสนเทศเพิ่มเติมแก่ผู้เรียน เพื่อให้ตอบคำถามอีกครั้ง และถ้าหากตอบได้ถูกต้องก็จะนำไปสู่คำถามใหม่ถัดไป แต่ถ้ายังตอบผิดพลาดอยู่ โค้ชจึงทำการอธิบายและแสดงตัวอย่างเพิ่มเติม แล้วจึงถามผู้เรียนด้วยคำถามเดิมซ้ำอีกครั้ง ซึ่งมีวงจรการใช้พลังคำถามในลักษณะนี้อย่างต่อเนื่อง แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 10.1 ระบบการใช้พลังคำถาม

10.5 กลยุทธ์การใช้พลังคำถาม

การโค้ชผู้เรียนจะต้องค่อยๆ ตั้งคำถามให้ผู้เรียนค้นพบสิ่งที่ตนเองมีอยู่ เห็นเป้าหมายระยะสั้น ระยะยาวของตนเอง กระตุ้นให้คิดว่า ต้นทุนที่เขามียังจะไปถึงเป้าหมายนั้นได้อย่างไร กระบวนการอะไรบ้างระหว่างทางต้องทำอะไรเพิ่มเติม ถ้าทำอย่างต่อเนื่อง คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลง

การใช้พลังคำถาม มีกลยุทธ์ 5 ประการดังต่อไปนี้

1. วางแผนการใช้พลังคำถามล่วงหน้า โดยเป็นคำถามที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้โดยการตั้งคำถามที่ดีควรมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การให้เหตุผล การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ มากกว่าคำถามที่เพียงให้ผู้เรียนระลึกความจำเท่านั้น

2. หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่ชี้นำคำตอบ (leading questions) เพราะเป็นคำถามที่ไม่ได้กระตุ้นการคิดของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการสร้างเงื่อนไขการไม่คิดให้กับผู้เรียนอีกด้วย การใช้คำถามที่ไม่ชี้นำคำตอบจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดที่หลากหลายเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่โค้ชใช้พลังคำถาม ซึ่งอาจได้รับคำตอบดีๆ ที่โค้ชไม่คาดคิดมาก่อน

3. เว้นระยะเวลาให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบอย่างเหมาะสม ผู้เรียนที่ถนัดใช้สมองซีกซ้ายในการคิดจะต้องใช้เวลานานในการตอบคำถาม เพราะผู้เรียนจะไม่ตอบจนกว่าจะแน่ใจคำตอบของตน ตรงกันข้ามกับผู้เรียนที่มีความถนัดใช้สมองซีกขวาในการคิด จะตอบคำถามของโค้ชทันที โดยอาจจะยังไม่ได้ใคร่ครวญทบทวนความถูกต้องของคำตอบตนเอง ดังนั้นโค้ชจะต้องเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนในจุดนี้ด้วย เพราะถ้าโค้ชไม่เข้าใจจุดนี้แล้วอาจทำให้เข้าใจผิดคิดว่าผู้เรียนไม่กระตือรือร้นที่จะตอบคำถาม และอาจตำหนิผู้เรียนได้โดยไม่รู้ตัว

4. ไม่ย่ำคำถาม การย่ำคำถามหรือการถามซ้ำจะทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจในคำถามของโค้ช เนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อาไม่จำเป็นต้องตั้งใจฟังคำถาม หรือไม่ต้องมีสมาธิในการฟังคำถามก็ได้เพราะโค้ชจะต้องถามซ้ำอีกหลายครั้ง

5. ถามด้วยคำถามที่ชัดเจน (clear) และเฉพาะเจาะจง (specific) โดยการตั้งประเด็นคำถามประมาณ 1 – 2 ประเด็นคำถามเท่านั้นในการถามแต่ละครั้ง เป็นการสร้างแรงจูงใจ ในการตอบคำถามให้กับผู้เรียน หากถามหลายประเด็นผู้เรียนอาจเกิดความเหนื่อยล้าในการตอบคำถาม

10.6 กลยุทธ์การตอบสนองคำตอบของผู้เรียน

การตอบสนองต่อคำตอบของผู้เรียนภายหลังที่โค้ชได้ใช้พลังคำถาม มีแนวทางการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ตกลงกับผู้เรียนว่าทุกคำตอบล้วนเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ไม่มีคำตอบใดที่ผิดพลาด ซึ่งการสร้างข้อตกลงดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะตอบคำถาม ไม่กลัวการตอบผิด หรือการอายเพื่อนร่วมชั้นเรียน อย่างไรก็ตามโค้ชจำเป็นต้องมีวิธีการแก้ไขคำตอบของผู้เรียนหากตอบผิด โดยไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกเสียหน้า

2. แสดงความสนใจต่อคำตอบของผู้เรียน เช่น การพยักหน้า การยิ้ม เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในขณะที่ตอบคำถาม จะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการตอบคำถามและตอบคำถามได้มากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นสนับสนุนคำตอบของตนเอง

3. ชื่นชมคำตอบของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนตอบเสร็จสิ้นแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่โค้ชจะต้องแสดงความชื่นชมคำตอบของผู้เรียน ไม่ว่าจะคำตอบนั้นจะถูกต่องหรือไม่ก็ตาม หากผู้เรียนตอบผิด โค้ชอาจกล่าวว่า “เป็นคำตอบที่น่าสนใจ แต่ครูคิดว่า.....”

4. ไม่ขัดจังหวะการตอบคำถามของผู้เรียน ข้อนี้สำคัญมากเพราะการขัดจังหวะในการตอบคำถามของผู้เรียน จะทำให้สูญเสียความมั่นใจ และอาจรู้สึกท้อเสียหน้า อายเพื่อน ทำให้ไม่ตอบคำถามไต่ช้อีกต่อไป เนื่องจากได้รับประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจจากการตอบคำถาม

5. ถ้าผู้เรียนไม่ตอบคำถาม ให้ตั้งคำถามใหม่ที่ง่ายกว่าคำถามเดิม เพราะคำถามที่ถามนั้นอาจยากเกินไปสำหรับผู้เรียนหรืออาจเป็นคำถามที่ไม่ชัดเจนคลุมเครือ อย่างไรก็ตามก่อนที่จะถามด้วยคำถามใหม่ อาจถามผู้เรียนก่อนว่าเข้าใจในสิ่งที่ได้ถามหรือไม่ เพราะบางครั้งการที่ผู้เรียนเงียบอยู่นั้น เขาอาจกำลังใช้ความคิดต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบก็เป็นได้

บทสรุป

1. พลังคำถาม (power questions) เป็นคำถามกระตุ้นการคิด และนำไปสู่การเรียนรู้ เป็นคำถามที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ เป็นคำถามที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเป็นคำถามทั่วไป

2. พลังคำถามช่วยพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงและคุณลักษณะรักการเรียนรู้ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

3. พลังคำถาม เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการโค้ชเพื่อการรู้คิด เพราะเป็นวิธีการที่ใช้กระตุ้นและพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน โดยเฉพาะกระบวนการคิดขั้นสูง ตลอดจนคุณลักษณะต่างๆ

4. การใช้พลังคำถามที่มีประสิทธิภาพเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นระบบ โดยพลังคำถามจะมีการปรับให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน

5. การใช้พลังคำถาม มีกลยุทธ์ 5 ประการ ได้แก่ 1) วางแผนการใช้พลังคำถามล่วงหน้า 2) หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่ชี้นำคำตอบ (leading questions) 3) เว้นระยะเวลาให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบอย่างเหมาะสม 4) ไม่ย่ำคำถาม 5) ถามด้วยคำถามที่ชัดเจน (clear)

6. การตอบสนองต่อคำตอบของผู้เรียนภายหลังที่โค้ชได้ใช้พลังคำถาม ได้แก่ 1) ตกลงกับผู้เรียนว่าทุกคำตอบล้วนเป็นสิ่งที่มีความหมาย 2) แสดงความสนใจต่อคำตอบของผู้เรียน 3) ชื่นชมคำตอบของผู้เรียน 4) ไม่ขัดจังหวะการตอบคำถามของผู้เรียน 5) ถ้าผู้เรียนไม่ตอบคำถาม ให้ตั้งคำถามใหม่ที่ง่ายกว่า

บรรณานุกรม

- Bloom, B.S., (Ed.) (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals: Handbook I, Cognitive Domain*. New York: Longmans.
- Anderson, L. W, & Krathwohl, D. R. (eds.) (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Abridged Edition, New York: Longman.
- Costa, A. L. & Garmston, R. J. (2002). *Cognitive Coaching a Foundation for Renaissance Schools* (2nded.). Massachusetts: Christopher – Gordon Publishers, Inc.
- Knight, J. (2009). *Coaching Approaches & Perspectives*. California: Corwin Press.
- Marzano, R. J. & Simms, J. (2012). *Coaching Classroom Instruction: The Classroom Strategies Series*. Bloomington: Marzano Research Laboratory.
- Sobel, A. & Panas, J. (2012). *Power Questions: Build Relationships, Win New Business, and Influence Others*. New York: John Wiley & Sons, Incorporated.
- Sweeney, D. (2010). *Student-Centered Coaching: A guide for K-8 Coaches and Principals*. California: Corwin Press.

พลังคำถาม

ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน

เป็นนักคิด

นักปฏิบัติ

นักวิจัย

นักนวัตกรรมสร้างสรรค์